

PERDAVIMO SISTEMOS OPERATORIUS

AB „AMBER GRID“

AB „Amber Grid“ sąnaudų ir naudos analizė

Parengta remiantis 2014 m. kovo 26 d. Komisijos reglamentu (ES) Nr. 312/2014
kuriuo nustatomas dujų perdavimo tinklų balansavimo kodeksas

Vilnius, 2017

Ataskaita parengta remiantis 2014 m. kovo 26 d. Komisijos reglamento (ES) Nr. 312/2014, kuriuo nustatomas dujų perdavimo tinklų balansavimo kodeksas (toliau – *Reglamentas*) nuostatomis.

Pagal *Reglamento* 38 straipsnį, perdavimo sistemos operatorius (toliau – *PSO*) įvertina sąnaudas ir naudą, susijusius su gamtinių dujų perdavimo sistemos balansavimo informacijos teikimo perdavimo sistemos naudotojams (toliau – *Sistemas naudotojas*) dažnumo ir tikslumo padidinimu bei atitinkamų informacijos pateikimo terminų sutrumpinimu.

AB „Amber Grid“ rengia gamtinių dujų perdavimo sistemos balansavimo taisykles (toliau – *Balansavimo taisyklės*) ir jas derina su Valstybine kainų ir energetikos kontrolės komisija. Rinkos dalyviams, dalyvaujantiems gamtinių dujų perdavimo sistemos balansavime, informacija apie jų disbalanso būklę bei kita su perdavimo sistemos balansavimu susijusi informacija pateikiama AB „Amber Grid“ interneto svetainėje sukurtoje elektroninės perdavimo paslaugų užsakymo ir administravimo sistemos (toliau – *EPPS*) balansavimo paskyroje (toliau – *Paskyra*)

Ataskaitoje apžvelgiama Lietuvos gamtinių dujų *PSO* teikiama informacija apie gamtinių dujų balansavimą, įdiegtos *Paskyros* sąnaudos bei nauda.

1. Buvusi ir esama situacija

AB „Amber Grid“ buvo įkurta 2013 m. birželio 11 d. AB „Lietuvos dujos“ visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimu, kuriuo, vykdant Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimą atskirti gamtinių dujų perdavimo veiklą, buvo patvirtintos AB „Lietuvos dujos“ atskyrimo sąlygos ir nuspręsta nuo tęsiančios veiklą AB „Lietuvos dujos“ atskirti gamtinių dujų perdavimo veiklą su šiai veiklai priskirtu turtu, teisėmis bei pareigomis. AB „Amber Grid“ perdavimo veiklą pradėjo vykdyti 2013 m. rugpjūčio 1 d., kai įsigaliojo bendrovei Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos išduota laikina gamtinių dujų perdavimo licencija. Iki pirmųjų AB „Lietuvos dujos“ *Balansavimo taisyklių* patvirtinimo, Lietuvos gamtinių dujų perdavimo sistemoje buvo taikomas lankstus tiekimo režimas, kai gamtinių dujų vartotojams buvo priskiriamas dujų kiekis lygus gamtinių dujų pristatymo vietose suvartotam dujų kiekiui. Skirtumą tarp į perdavimo sistemą įleisto ir iš perdavimo sistemos išleisto dujų kiekio subalansuodavo ir visas su tuo susijusias sąnaudas prisiimdavo *PSO*.

Balansavimo taisyklės įsigaliojo 2012 m. rugsėjo 14 d., jose reglamentuojami *PSO*, *Sistemas naudotojų* bei kitų rinkos dalyvių, prekiaujančių dujomis pagal dvišales pirkimo – pardavimo sutartis ir (ar) biržoje, skirstymo sistemos operatorių (toliau – *SSO*), rinkos operatorių tarpusavio santykiai, teisės ir pareigos dalyvaujant perdavimo sistemos balansavime. Pirminė atsakomybė už dujų kiekio subalansavimą tenka rinkos dalyviams, dalyvaujantiems perdavimo sistemos balansavime, kurie privalo subalansuoti per balansavimo laikotarpį iš perdavimo sistemos išimtą dujų kiekį, tokį patį dujų kiekį pateikdami į perdavimo sistemą. Galutinė atsakomybė už subalansuotą perdavimo sistemos veiklą tenka *PSO*.

Vadovaujantis 2012 m. *Balansavimo taisyklių* 50 str., *Paskyra* įdiegta ir pradėjo veikti nuo 2013 m. rugpjūčio mėnesio. Prisijungus prie AB „Amber Grid“ *EPPS Sistemas naudotojams*, informacija apie *Sistemas naudotojų* padėtį balansavimo atžvilgiu pateikiama individualiai kiekvienam *Sistemas naudotojui* sukurtoje *Paskyroje*. Pateikiama aiški apibendrinta informacija apie tinklo naudotojų į perdavimo sistemą įleistų ir iš jos išleistų dujų kiekį, kad tinklo naudotojai galėtų imtis reikalingų priemonių savo disbalansui panaikinti. Visa informacija teikiama pagal *Balansavimo taisyklėse* įtvirtintas nuostatas. *PSO Paskyroje* ne vėliau kaip iki 14.00 val. darbo dienos, einančios prieš

balansavimo laikotarpį, pateikia informaciją apie rinkos dalyvio padėtį balansavimo atžvilgiu. Ši informacija apima PSO turimus duomenis apie rinkos dalyvio per balansavimo laikotarpį planuojamas transportuoti į kitas dujų sistemas ir (ar) parduotą biržoje bei iš tiekimo įmonių ir (ar) biržoje įsigytą dujų kiekį ar iš kitų gamtinių dujų sistemų planuojamą pateikti dujų kiekį. Pateikiama informacija atnaujinama darbo dieną ne rečiau kaip du kartus per balansavimo laikotarpį: pirmą kartą informacija atnaujinama ne vėliau kaip iki 15.00 val., antrą kartą – ne vėliau kaip iki 17.00 val. Tiekimo įmonės pateikia informaciją apie patikslintus dujų tiekimo grafikus balansavimo laikotarpiui ir vėlesnėms paroms iki 13 val. darbo dienos, einančios prieš balansavimo laikotarpį. SSO informaciją apie *Sistemas naudotojų* per balansavimo laikotarpį paimtą dujų kiekį prie skirstymo sistemos prijungtose kasdienės apskaitos pristatymo vietose pateikia iki 13 val. darbo dienos, einančios po balansavimo laikotarpio. PSO visą gautą informaciją atnaujiną kas 15 minučių. Jeigu PSO, gavęs patikslintą informaciją apie rinkos dalyvio dujų srautus, nustato, kad rinkos dalyvio planuojamas iš perdavimo sistemos išimti dujų kiekis skiriasi nuo planuojamo pateikti dujų kiekio ir gali susidaryti disbalansas, jis iš karto po tokios informacijos gavimo balansavimo paskyroje informuoja rinkos dalyvį apie galimą disbalansą. Rinkos dalyvis privalo operatyviai imtis veiksmų, užtikrinančių jo dujų kiekių subalansavimą per balansavimo laikotarpį.

2. Pakeitimai, įsigaliojus Reglamentui

AB „Amber Grid“ *Balansavimo taisyklės* paskutinį kartą koreguotos ir patvirtintos 2015 m. gruodžio 30 d.

Nr.	2012 m. <i>Balansavimo taisyklės</i>	2015 m. <i>Balansavimo taisyklės</i>
1.	Balansavimo laikotarpis – dujų para, t. y. laikotarpis prasidedantis 9.00 val. ryto ir pasibaigiantis kitos dienos 9.00 val. ryto.	Balansavimo laikotarpis – dujų para, t. y. laikotarpis, prasidedantis kiekvienos dienos 7.00 val. ryto ir pasibaigiantis kitos dienos 7.00 val. ryto, kurio metu kiekvienas rinkos dalyvis, dalyvaujantis perdavimo sistemos balansavime, privalo subalansuoti dujų kiekį, išimtą iš perdavimo sistemos, ir dujų kiekį, pateiktą į perdavimo sistemą, pagal su PSO sudarytą sutartį.
2.	Nenumatyta 2012 m. taisyklių redakcijoje.	Nuostatos dėl prognozuojančios šalies paskyrimo (<i>Balansavimo taisyklių</i> 23.1.3, 27, 28, 29, 48, 50, 51 punktai)
3.	PSO balansavimo paskyroje ne vėliau kaip iki 16.00 val. darbo dienos, einančios prieš balansavimo laikotarpį (-ius), pateikia informaciją apie rinkos dalyvio, dalyvaujančio perdavimo sistemos balansavime, padėtį balansavimo atžvilgiu.	PSO balansavimo paskyroje ne vėliau kaip iki 14.00 val. darbo dienos, einančios prieš balansavimo laikotarpį (-ius), pateikia informaciją apie rinkos dalyvio, dalyvaujančio perdavimo sistemos balansavime, padėtį balansavimo atžvilgiu.

Balansavimo modulis prie gamtinių dujų perdavimo apskaitos sistemos (toliau – GDPAS) sistemos AB „Amber Grid“ pradėtas naudoti atsiradus *Reglamentui*. Nuo balansavimo modulio atsiradimo IT sistemoje buvo tobulinami tik keli dalykai:

- Paskirta prognozuojanti šalis ir įdiegta nekasdienės apskaitos vietų prognozė.¹
- Kai prognozuojančios šalies pateikta informacija *PSO* apie *Sistemas naudotojų* nekasdienėse apskaitos vietose per balansavimo laikotarpį prognozuojamą paimti dujų kiekį skiriasi nuo informacijos apie *Sistemas naudotojams* nekasdienėse apskaitos vietose per balansavimo laikotarpį priskirtą dujų kiekį, disbalanso tolerancijos riba didinama dujų kiekiu lygiu šiam dujų kiekio skirtumui. Balansavimo modulyje pakeistas tolerancijos ribų skaičiavimas.
- Nustačius prognozuojančią šalį, *Sistemas naudotojai* gauna tikslesnę informaciją apie *Sistemas naudotojų* nekasdienėse apskaitos vietose prognozuojamą paimti dujų kiekį prie skirstymo sistemos prijungtose pristatymo vietose. *SSO* informaciją teikia tris kartus per parą, informacija *Paskyroje* AB „Amber Grid“ atnaujinama kas 15 minučių (*SSO* teikia pradinę prognozę – iki 12.00 val. darbo dienos, einančios prieš balansavimo laikotarpį; pirmąją atnaujintą prognozę – iki balansavimo laikotarpio 13.00 val.; antrąją atnaujintą prognozę – iki balansavimo laikotarpio 15.00 val.).

3. Sąnaudos, patirtos dėl Reglamento reikalavimų įgyvendinimo

Sąnaudos, patirtos dėl *Reglamento* reikalavimų įgyvendinimo:

- Balansavimo modulio prie *GDPAS* sistemos įdiegimo kaina – 58 tūkst. Eur.
- Papildomos sąnaudos atsirado įsigyjant ir tobulinant esamą *GDPAS* sistemą: IT sistemų, susijusių su balansavimo modulio režimo pasikeitimu, įdiegimas kainavo 24 tūkst. Eur. Tobulinant *GDPAS* sistemą ir atsiradus prognozuojančiai šaliai, pakeistas tolerancijos ribų skaičiavimas.

AB „Amber Grid“ įdiegus ir tobulinant *Paskyrą*, taupomos laiko sąnaudos, skirtos pateikti reikiamą informaciją *Sistemas naudotojams*, efektyviai ir operatyviai atnaujinama informacija, tokiu būdu saugiai ir patikimai planuojami ir užtikrinami gamtinių dujų perdavimo srautai.

4. Išvada

Sunku įvertinti pasikeitimų naudą įsigaliojus *Reglamentui*, nes *Balansavimo taisyklės* įsigaliojo 2012 m., o *Paskyra* įdiegta 2013 m. įvertinant ir tuo metu buvusias projektines *Reglamento* nuostatas. Įsigaliojus *Reglamentui* iki 2017 m. buvo atlikti tik nežymūs taisyklių ir IT sistemos pakeitimai, kurie nesudarė didelių finansinių išlaidų. Kaip nežymiai pakeisti informacijos teikimo terminai ir atsinaujinimo dažnumas pagerino *Sistemas naudotojų* informavimą įvertinti nėra galimybių. Informacija, kurią pateikia prognozuojanti šalis apie prognozuojamą iš perdavimo sistemos išimti dujų kiekį, leido *Sistemas naudotojams* tiksliau planuoti įsigyjamus dujų kiekius.

Šiuo metu *Paskyroje* teikiamos informacijos kiekis pakankamas, tačiau ateityje keičiantis gamtinių dujų rinkai, informacijos teikimas turi būti peržiūrimas ir atsiradus poreikiui, atnaujinamos ir tobulinamos IT sistemos. Numatoma, kad didesni IT pakeitimai, susiję su balansavimo informacijos pateikimu, bus atliekami įgyvendinant bendros Baltijos šalių (ir potencialiai Suomijos) rinkos zonos sukūrimo projektą.

¹ Paskirta prognozuojanti šalis – *SSO* - AB „Energijos skirstymo operatorius“